

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile İnternet Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Analysis of The Relationship Between Attachment Styles and Internet Addiction Levels of Adolescents

Dr. Öğr. Üyesi Gülin Yazıcı Çelebi

Gümüşhane Üniversitesi, EF, gycelebi@gumushane.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6779-9123

Öğr. Bülent Çelebi

Trabzon Gazi Anadolu Lisesi, bcelebi76@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1033-3872

Özet

Ergenlik dönemi, üzerinde en çok durulan ve araştırma yapılan gelişim dönemlerinden biridir ve bu dönemde yaşanacak duygusal zorlanmaların, beraberinde bazı davranışsal sorunları getireceği söylenebilir. Ergenlik döneminde kurulacak duygusal ilişkiler dönemin seyri üzerinde oldukça etkilidir. Anlamli duygusal bağlar kurma eğilimi olarak tanımlanan bağlanma davranışının bu dönemde yaşanacak duygusal ilişkileri önemli ölçüde etkileyebileceği söylenebilir. Duygusal sorunların bağımlılıklara yatkınlık oluşturduğu bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı da duygusal ilişkiler üzerinde etkili olan bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın verileri 2019 yılın içerisinde toplanmıştır. Veriler çeşitli liselerde öğrenim gören 316 lise öğrencisinden elde edilmiştir. Katılımcıların %50 si kadın, %50'si erkektir, çalışma grubunun yaş ortalaması 16,02 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, İlişki Ölçekleri Anketi ve Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 23 programı kullanılmıştır. Yapılan analizler bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmada ergenlerin bağlanma stilleri cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, okul türü açısından da incelenmiştir. Ergenlerin kayıtsız bağlanma stillerini cinsiyet açısından farklılaştığı görülmüştür. Anne ve baba eğitim düzeyi açısından yapılan analizler sonucunda baba eğitim düzeyine göre güvenli ve kayıtsız bağlanma stillerinin, anne eğitim düzeyi açısından ise kayıtsız bağlanma stillerinin farklılaştığı bulunmuştur. Okul türü değişkenine yönelik yapılan analizler sonucunda kayıtsız ve saplantılı bağlanma stilleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Ergenlik, Bağlanma

JEL Sınıflandırması: I29

Abstract

Adolescence is one of the most emphasized and researched development periods and it can be said that emotional difficulties that are experienced in this period will bring some behavioral problems. The emotional relationships to be established in this period are quite effective on the course of the period. It can be said that attachment behavior, which is defined as the tendency to establish meaningful emotional bonds, can significantly affect the emotional relations to be experienced in this period. Emotional problems are known to predispose to addictions. The purpose of this research is to examine the relationship between attachment styles that affect emotional relationships and internet addiction. The data of the research were collected in 2019. The data were obtained from 316 high school students studying in various high schools. (Kadın=158 (%50; 16,06); Erkek=158 (%50; 15,98). Personal data form, attachment styles scale and Young Internet Addiction Scale Short Form were used as data collection tools. SPSS 23 program was used in the analysis of the data. Analysis shows that there is a significant relationship between attachment styles and internet addiction. In the study, attachment styles of adolescents were also examined in terms of demographic variables. It was

observed that the dismissive-avoidant attachment styles of adolescents differ in terms of the gender variable. As a result of the analyzes performed towards parents' educational level, it was found that the secure and dismissive-avoidant attachment styles differ according to the father's educational level and the dismissive-avoidant attachment styles differ in terms of the mother's educational level. As a result of the analyzes performed towards the school type variable, it was determined that there were significant differences in terms of dismissive-avoidant and preoccupied attachment styles.

Keywords: Internet Addiction, Adolescence, Attachment

JEL Classification: I29

GİRİŞ

Ergenlik; insan hayatı gelişim dönemleri açısından değerlendirildiğinde en önemli dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir (Yavuzer, 2011). Bu dönemde birey birçok alanda mücadele vermekte, bir yandan bedeninde yaşadığı hızlı ve ani değişimlere uyum sağlamaya çalışırken, bir yandan da duygusal ve sosyal alanda mücadeleler vermekte ve çeşitli baskılara maruz kalmaktadır (Çetinkaya, 2013). Ergenlikle ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmış ve yapılmaktadır. Bu tanımların bazıları ise çok eskilere dayanmaktadır. İlk kez 15. yüzyılda kullanılan ergenlik terimi; olgunlaşmak / büyümek anlamına gelen Latince, *adolescere* kelimesinden türetilmiştir (Muuss, 1990). İlk ortaya çıkışından bugüne hemen her dönemde üzerinde çeşitli çalışmalar ve tanımlamalar yapılmıştır. Erikson (1993) geliştirmiş olduğu psikososyal gelişim kuramında ergenlik dönemini kalıtsal bir olgunlaşma temel planının, kimlik karmaşasına karşı kaçınılmaz psikososyal krizle sonuçlandığı bir dönem olarak ele almıştır. Kulaksızoğlu (2013) ise, yaptığı tanımlamada ergenliği; insanda fiziksel büyümenin yanı sıra hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişimlerin ve gelişmelerin yaşandığı buluşa erme ile başlayan ve beden büyümesinin bitmesiyle sonlanan bir dönem olarak tanımlamaktadır. Parman (2008) ise, ergenliği; başkalaşım, değişim, dönüşüm ve büyümek şeklinde özetlemektedir. Tanımların ortak paydasının her alanda görülen hızlı değişim ve dönüşüm olduğu söylenebilir. Ergenlikte ana amaçlardan biri, kimlik oluşturmaktır ve bu süreçte bireyin psikososyal gelişimi önem kazanmaktadır. Psikososyal gelişim üzerinde etkisi olan birçok faktör vardır. Bunların başında da bireyin bebeklikten bu yana anne-babasıyla kurmuş olduğu ilişkiler gelmektedir. Anne-babayla kurulan ilişkinin niteliği, ergenlik döneminde oldukça önemlidir. Ebeveynlerle kurulan ilişkinin güvene dayalı olması, psikososyal gelişim üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Ebeveynlerle kurulan ilişkilerin güvene dayanmasının ön koşullarından biri, güvenli bir bağlanma ilişkisi geliştirmiş olmalarıdır. İnsanların önem verdikleri kişilere karşı hissettikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanan bağlanma kavramı, önem verilen kişilerle birlikten keyif alınmasını, zor durumlardaysa rahatlamayı sağlayan güçlü bir duygusal sistem oluşturmaktadır (Ainsworth, 1991; Bowlby, 2012).

İngiliz Psikanalist John Bowlby (1969) tarafından geliştirilmiş olan bağlanma kuramına göre, bağlanmanın temelleri bebeklik döneminde atılmakta fakat tamamlanmamakta ve kişinin tüm yaşamı boyunca devam etmektedir. Bowlby (2012) bu durumu bağlanma, insan ilişkilerini “beşikten mezara” belirlemektedir şeklinde özetlemektedir. Bağlanma ile ilgili en bilinen çalışmayı gerçekleştiren Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanmayı dört boyutta ele almışlardır. Bu boyutlar güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olarak ifade edilmektedir.

Güvenli bağlanma: Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin hem benlik hem de başkaları modelleri olumludur. Bir başka deyişle kendilerini sevmeye değer karşılıklarını da güvenilmeye değer olarak görmektedirler. Özgüvenleri ve benlik saygıları yüksektir, karşılıklarındaki insanlara rahatça güven duydukları için bu bireyleri sıcak, duyarlı ve kabul edici bulmaya eğilimlidirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Kısaca güvenli bağlanma ilişkisine sahip bireyler, yakın ilişkilerini yönlendirme konusunda oldukça rahattırlar ve kendilerini değerli hissederler.

Korkulu bağlanma biçimi: Güvenli bağlanma stiline tam tersi olan güvensiz bağlanma stiline hem benlik hem de başkaları modelleri olumsuzdur. Yani kendilerini sevmeye, başkalarını da güvenilmeye değer

görmezler. Öz güvenleri düşüktür ve çekingendirler. Reddedilme korkusu ile yakın ilişkilerden kaçınma eğilimindedirler.

Saplantılı bağlanma: Bu bağlanma stiline sahip bireylerde benlik modelleri olumsuz, başkaları modelleri olumludur. Bu modeller nedeniyle de karşısındaki kişiler tarafından sevilme, güvenilme ve kabul edilme konusunda kaygı yaşamaktadırlar (Bartholomew & Shaver, 1998). Bu kaygıdan dolayı yaşadıkları değersizlik hissi onların yakın ilişkilerde ısrarcı olmalarına, kişisel değerlilik ve kişisel yeterliliği sağlamak için yoğun çaba göstermelerine sebep olabilmektedir. Bu ısrar zaman zaman ters tepmekte ve insanların kendilerinden uzaklaşmasına yol açabilmektedir. Aldıkları bu sonuç olumsuz benlik modelini pekiştirebilmekte ve kısır döngüye yol açabilmektedir.

Kayıtsız bağlanma biçimi: Saplantılı bağlanma stiline tam tersi olan kayıtsız bağlanma stiline bireylerin benlik modelleri olumlu, başkaları modelleri olumsuzdur. Bu nedenle de yakın ilişkilere yönelik yüksek kaçınma davranışı göstermektedirler. Özerkliklerine aşırı önem veren bu kişiler, yakın ilişkilerin gerekliliğini reddetme eğilimindedirler (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Ergenlik dönemi bağlanma açısından bir geçiş dönemidir. Bebeklikte ilk bakım verenle kurulan ve daha çok fiziksel ihtiyaçların karşılanması prensibi ile işleyen bağlanma örüntüsü, ergenlik döneminde daha çok duygusal ihtiyaçlar halinde ortaya çıkmakta, bağlanılan kişiyle duyguları, kaygıları ya da korkuları paylaşmak şeklinde yaşanabilmektedir (Damarlı, 2006). Ergenler bu dönemde ebeveynlerinden başkalarına genellikle de akranlarına doğru yönelim göstermektedir. Ancak bu ilişkiler üzerinde erken bağlanma örüntülerinin kalıcı ve güçlü bir etki bıraktığı düşünülmektedir (Allen & Land, 1999). Alanyazına bakıldığında, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha az psikolojik sorunlar yaşadıkları, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin ise daha fazla psikolojik sorun yaşadıkları görülmektedir. (Bar-Haim, Dan, Eshel & Sagi-Schwartz, 2007; Hamarta, 2004; Vertue, 2003).

Ergenlik dönemi, psikolojik sorunların yanı sıra riskli davranışlar açısından da kritik bir dönem olarak değerlendirilmekte, heyecan arama davranışlarının artmasının bağımlılıklara yatkınlığı arttırdığı ifade edilmektedir (Donohue, Urgelles & Fayeghi, 2013; Griffiths, 2005). Güvenli bağlanmayan ergenlerin öz-kontrol algılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tangney, Baumeister & Boone, 2004). Çalışmalar öz-kontrol algısının düşük olmasının bireyi internet bağımlılığına daha yatkın hale getirebildiğini göstermektedir (Cao, Su, Liu & Gao, 2007; Ko vd., 2009; Milani, Osualdella & Blasio, 2009). İnternet bilgiye erişim ve iletişim kurmayı kolaylaştırması ve çeşitli eğlence fırsatları sunması nedeniyle günlük hayatın bir parçası haline gelmiştir. İnterneti yoğun olarak kullanan grupların başında ergenler gelmektedir (Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan, 2016). Başlangıçta sağladığı faydalar açısından yararlı görülen internet amacını aşan ve kontrolsüz kullanımlar nedeniyle çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Uygunsuz içeriklere kolay erişim sağlanması, şiddet içeren içeriklere erişimin kontrolsüz olması, sanal ortamlarda kurulan ilişkilerin siber zorbalık tehdidi içerebilmesi, zamanın kontrolsüz geçirilmesi nedeniyle sorumlulukların aksatılması internetin yol açacağı zararlara verilebilecek çok sayıda örnekten sadece birkaçıdır. Bu zararların daha da tehlikeli hale gelmesine yol açacak faktörlerin başında da internet bağımlılığı gelmektedir. Yapılan araştırmalar internet kullanım sıklığının/süresinin artmasının bağımlılığa yol açtığı ifade edilmektedir (Savcı & Aysan, 2017). İnternet bağımlılığının standart bir tanımı olmadığı halde, araştırmacılar arasında böyle bir olgunun varlığı kabul görmektedir (Chou, Condron & Belland, 2005). Young (1998) ise bağımlı internet kullanımını, “sarhoş edici bir madde alımını içermeyen bir dürtü kontrol bozukluğu” şeklinde tanımlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü online oyun ve online kumar bağımlılığını ICD 11’de hastalık olarak ele almaktadır. Ayrıca Oyun Oynama Bozukluğu Haziran 2018’de, Uluslararası Hastalık Sınıflandırması (International Classification of Diseases-11 (ICD-11)’de, “Gaming Disorder” olarak yerini almıştır. Oyun oynama bozukluğu, çevrimiçi veya çevrimdışı olarak gösterilebilecek sürekli veya tekrarlayan oyun davranışı (“dijital oyun” veya “video oyun”) ile karakterizedir (Sağlık Bakanlığı, 2018). Young (1998)’e göre internet bağımlıları internet kullanımını kontrol etme, durdurma konusunda

sorun yaşayan ve bu girişimler sırasında; rahatsızlık, ruh halinde değişkenlik, huzursuzluk hissetmekte gibi örüntüler sergilemektedirler. İnternet bağımlılığı özetle aşırı internet kullanılması ve bunun önüne geçilememesi, yoksunluk halinde aşırı sinir ve saldırganlık belirtilerinin olması hali olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalar yalnızlığın ve doyurucu sosyal ilişkileri sahip olmamanın internet bağımlılığının en önemli nedenlerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır (Davis, 2001; Odacı & Kalkan, 2010; Takunaga & Rains, 2010). İnsanların diğerleri ile kuracakları ilişkiler üzerinde önemli bir etkisi olan bağlanma stillerinin sosyalleşme becerileri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bağlanma stillerinin internet bağımlılığı üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Alanyazına bakıldığında bağlanma stilleri internet bağımlılığını etkileyen kritik faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Shin, Kim & Jang, 2011).

İnternet bağımlılığı gün geçtikçe daha büyük bir tehdit haline gelmektedir (Doğan, 2013). İnternet bağımlılığına etki edebilecek faktörlerin belirlenmesi, bağımlılığın önlenmesine yönelik yapılacak çalışmaların belirlenmesine ve öncelik verilecek konulara karar verilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların da internet bağımlılığına yönelik yapılacak önleyici çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple bu araştırmanın amacı ergenlerin bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada ayrıca ergenlerin bağlanma stilleri cinsiyet, anne-abab eğitim düzeyi, okul türü değişkenleri açısından da incelenmektedir.

Araştırma soruları;

- Ergenlerin bağlanma stilleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Ergenlerin bağlanma stilleri cinsiyet açısından farklılaşmakta mıdır?
- Ergenlerin bağlanma stilleri okul türü açısından farklılaşmakta mıdır?
- Ergenlerin bağlanma stilleri anne ve baba eğitim durumu açısından farklılaşmakta mıdır?

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yaklaşımlarından korelasyonel desene dayalı olarak tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2015; Karasar, 2009).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019 yılında farklı okul türlerinde öğrenim gören 158 kız ve 158 erkek toplam 316 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun 158'i kadın (%50) 158'i erkektir (%50). Katılımcılar 14-18 yaşları arasındadır ve örneklemin yaş ortalaması 16,02 dir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler

Değişkenler	Gruplar	f	%	Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	158	50	Baba Eğitim Durumu	İlkokul	55	17.4
	Erkek	158	50		Ortaokul	60	19
	Anadolu Lisesi	81	25.6		Lise	96	30.4
	Meslek Lisesi	58	18.4		Üniversite	105	33.2
Okul Türü	Fen Lisesi	60	19	Anne Eğitim Durumu	İlkokul	89	28.2
	Sosyal Bilimler	51	16.1		Ortaokul	67	21.2
	And İmam H. Lisesi	66	20.9		Lise	84	26.6
				Üniversite	76	24.1	

1.3. Veri Toplama Araçları

Ergenlerin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla Sümer ve Güngör (1999) tarafından geliştirilen “İlişki ölçekleri anketi”, internet bağımlılık düzeylerini ölçmek için Kutlu vd. (2016) tarafından uyarlanan “Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu” kullanılmıştır. Çalışma grubunun demografik bilgileri araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile toplanmıştır.

1.3.1. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

Türkçe’ye uyarlaması Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılan ölçeğin orijinali Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiştir. Dörtlü bağlanma modeline göre hazırlanan ölçek 17 maddeden oluşmaktadır. Her bir bağlanma stilinin bir alt boyuta karşılık geldiği ölçekte, katılımcılar hangi bağlanma stilinde en yüksek puan aldıysa o grupta değerlendirilmektedir. İÖA alt ölçeklerinin cronbach alfa değerleri .41 ile .71 arasında değişmektedir (Sümer & Güngör, 1999).

1.3.2. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

Pawlikowski, Altstötter-Gleich ve Brand (2013) tarafından kısa forma dönüştürülen ölçeğin ilk hali Young (1998) tarafından geliştirilmiştir. 12 maddeden oluşan 5’li Likert tipindeki ölçeğin Türkçe uyarlaması Kutlu vd. (2016) tarafından hem ergen hem de üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe internet bağımlılığı düzeyi de yükselmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında, cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ergenlerde .86 olarak bulunmuştur (Kutlu vd., 2016).

1.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, cinsiyet, yaş, okul türü, anne ve baba eğitim düzeyine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1.4. İşlem

Kullanılacak veri toplama araçları için ölçeklerin uyarlama çalışmasını yapan kişilerden ve uygulama yapılacak okul yetkililerinden gerekli izinler alınmıştır. Veriler 2019 yılı içersinde araştırmacı tarafından okullara bizzat gidilerek gönüllü öğrencilerden 3 ay içinde toplanmıştır. Toplam 334 öğrenciye form dağıtılmış, eksik ve hatalı doldurulan 18 form değerlendirmeye alınmamış ve 316 kişilik bir veri seti elde edilmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Spss 23 programı kullanılmıştır. Analizlere başlamadan önce verilerin normal dağılım sayılısını karşılayıp karşılamadığına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılmış 1.0 ve +1.0 aralığında değişmekte oldukları yani verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle verilerin analizinde parametrik tekniklerin kullanılmasına karar verilmiştir (Büyüköztürk, Çokluk & Şekercioğlu, 2011). Verilerin analizinde ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi, bağlanma stillerinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile tek yönlü varyans analizi; farklılıkların kaynağını test etmek için ise Benferron testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2014).

2. BULGULAR

Bu bölümde bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin yanı sıra, bağlanma stillerinin cinsiyet, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi açısından farklılaşma durumları incelenmektedir.

Tablo 2. Bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi

	\bar{X}	SS	1	2	3	4	5
1. Korkulu Bağlanma	16.49	4.88	1				
2. Kayıtsız Bağlanma	22.47	4.80	.27**	1			
3. Güvenli Bağlanma	20.77	4.31	-.12*	-.08	1		
4. Saplantılı Bağlanma	14.86	4.59	.11*	.16**	-.04	1	
5. İnternet Bağımlılığı	28.08	8.67	.03	-.06	.02	.37**	1

*. p<.05 ** p<.01

Korelasyon analizi sonuçlarına göre, internet bağımlılığı ile saplantılı bağlanma arasında ($r = .37^{**}$, $p < .01$) pozitif yönde anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Ergenlerin cinsiyet açısından bağlanma stilleri puanlarının incelenmesine yönelik ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	<i>SHo</i>	t	sd	p
Güvenli Bağlanma	Kadın	158	20.63	4.28	0.34	.56	314	.57
	Erkek	158	20.91	4.34	0.34			
Korkulu Bağlanma	Kadın	158	16.57	4.82	0.38	.29	314	.77
	Erkek	158	16.41	4.96	0.39			
Kayıtsız Bağlanma	Kadın	158	23.42	4.61	0.36	3.57	314	.00
	Erkek	158	21.53	4.8	0.38			
Saplantılı Bağlanma	Kadın	158	14.99	4.67	0.37	.49	314	.62
	Erkek	158	14.73	4.52	0.36			

p<.01

Tablo 3’de bağlanma stillerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşma durumunun incelendiği ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları görülmektedir. Tabloya bakıldığında güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri açısından kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı ancak kayıtsız bağlanma stili açısından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t_{(314)} = 3.57$; $p < .05$). Kadınların kayıtsız bağlanma puan ortalamaları ($\bar{X} = 23.42$) erkeklerin ortalamalarından ($\bar{X} = 21.53$) daha yüksektir ve aralarındaki fark anlamlıdır. Genel olarak tabloya bakıldığında kadınların güvensiz bağlanma stillerinden daha yüksek puan aldıkları, güvenli bağlanma stilindeyse fark anlamlı olmasa da erkeklerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Ergenlerin baba eğitim düzeylerine göre bağlanma stilleri puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

		KT	sd	KO	F	p	İkili karşılaştırma
Güvenli Bağlanma	Gruplararası	171.14	3	57.04	3.14	0.03	1-3
	Grup İçi	5666.98	312	18.16			
Korkulu Bağlanma	Gruplararası	39.58	3	13.19	0.55	0.65	-
	Grup İçi	7471.38	312	23.94			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplararası	224.63	3	74.87	3.33	0.02	1-3
	Grup İçi	7020.10	312	22.50			
Saplantılı Bağlanma	Gruplararası	69.59	3	23.19	1.10	0.35	-
	Grup İçi	6568.27	312	21.05			

p<.05

Tablo 4'te görüldüğü üzere babanın eğitim seviyesi açısından güvenli ($F_{(3;312)}=3.14$; $p<.05$) ve kayıtsız ($F_{(3;312)}=3.33$; $p<.05$) bağlanma stillerinin farklılaştığı korkulu ve saplantılı bağlanma açısından ise babaların eğitim seviyesine göre bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan benferoni testine göre farkın kaynağı ilkököl mezunları ile lise mezunları arasındaki farktır. Babası ilkököl mezun olan ergenlerin güvenli bağlanma boyutundan aldıkları puanın babası lise mezunu olanlardan daha yüksek olduğu, babası lise mezunu olanların ise kayıtsız bağlanma boyutundan aldıkları puanın babası ilkököl mezunu olanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Ergenlerin anne eğitim düzeylerine göre bağlanma stilleri puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

		KT	sd	KO	F	p	İkili karşılaştırma
Güvenli Bağlanma	Gruplararası	32.48	3	10.82	0.58	0.63	-
	Grup İçi	5805.65	312	18.60			
Korkulu Bağlanma	Gruplararası	34.40	3	11.46	0.48	0.70	-
	Grup İçi	7476.56	312	23.96			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplararası	229.99	3	76.66	3.41	0.02	1-4
	Grup İçi	7014.75	312	22.48			
Saplantılı Bağlanma	Gruplararası	4.59	3	1.53	0.07	0.97	-
	Grup İçi	6633.28	312	21.26			

$p<.05$

Tablo 5 incelendiğinde annelerin eğitim düzeyi açısından güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark olmadığı ancak kayıtsız bağlanma stilinde bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($F_{(3;312)}=3.41$; $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan benferoni testine göre farkın kaynağı annesi ilkököl mezunu olan ergenlerle annesi üniversite mezunu olan ergenler arasındaki farktır. Annesi üniversite mezunu olan ergenlerin kayıtsız bağlanma puanları annesi ilkököl mezunu olan ergenlerden daha yüksektir ve bu durum babalardaki sonuçlar ile benzerdir.

Tablo 6. Ergenlerin devam ettikleri okul türlerine göre bağlanma stilleri puanlarının incelenmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

		KT	sd	KO	F	p	İkili karşılaştırma
Güvenli Bağlanma	Gruplararası	84.88	4	21.22	1.15	.33	-
	Grup İçi	5753.25	311	18.49			
Korkulu Bağlanma	Gruplararası	71.22	4	17.80	0.74	.56	-
	Grup İçi	7439.75	311	23.92			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplararası	42144	4	105.36	4.80	.00	2-3
	Grup İçi	6823.29	311	21.94			
Saplantılı Bağlanma	Gruplararası	212.59	4	53.14	2.57	.04	2-3
	Grup İçi	6425.28	311	20.66			

$p<.05$

Tablo 6'ya bakıldığında okul türleri açısından güvenli ve korkulu bağlanma stilleri açısından anlamlı bir fark olmadığı görülürken, kayıtsız ($F_{(4;311)}=4.80$; $p<.01$) ve saplantılı bağlanma ($F_{(4;311)}=2.57$; $p<.05$) stilleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan benferoni testine göre farkın kaynağı fen lisesi ile meslek lisesi öğrencileri arasındaki farktır. Hem kayıtsız bağlanma

hem saplantılı bağlanma stillerinde fen lisesi öğrencilerinin puanlarının meslek lisesi öğrencilerin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçları internet bağımlılığı ile saplantılı bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Literatüre bakıldığında, güvensiz bağlanma stilleri ile internet bağımlılığının ilişkili olduğunu gösteren araştırma sonuçları olduğu görülmektedir (Lei & Wu, 2007; Morsünbül, 2014; Savcı & Aysan, 2016; Shin, Kim & Jang, 2011). Sheldon, Abad ve Hirsch (2011) de aşırı Facebook kullanımı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Güvensiz bağlanma stillerindeki bireylerin benlik ve başkaları modellerinden en az bir tanesi olumsuzdur ve bu durum ihtiyaç duydukları yakınlığı sağlamalarına engel olabilmektedir. Bu bireyler reddedilme, beğenilmeme korkusu ile anlamlı ilişkiler kurmakta zorlanmakta, bu konuda girişimde buldukları kişileri ise ısrarcı tavırları ile kendilerinden uzaklaştırabilmektedirler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu durum nedeniyle yüz yüze olmadıkları sanal iletişim ortamları saplantılı bağlanan bireyler için cazip olabilmekte, reddedilme korkusu yaşamadan üstelik farklı farklı kimliklere bürünerek tekrar tekrar iletişim kurma olanağı sunmaktadır. Bu durumun saplantılı bağlanan bireyleri internet bağımlılığına daha yatkın hale getirdiği söylenebilir.

Araştırma sonuçları cinsiyet değişkeni açısından sadece kayıtsızbağlanma stilinde kadınların erkek öğrencilerden daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir. Alanyazına bakıldığında bu konuda araştırma sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Sümer ve Güngör (1999) yürüttükleri çalışmada kızların korkulu bağlanma puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Saymaz (2003) da üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada erkek öğrencilerin güvenli bağlanma puanlarının kızlardan daha yüksek, korkulu bağlanma puanının ise kızlarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir sonuca ulaşan Onur (2006) tarafından yapılan çalışmada bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; erkek ergenler güvenli bağlanma stiline, kız ergenler ise güvensiz bağlanma stiline (korkulu, kayıtsız, saplantılı) sahiptirler. Karakuş (2012) ise yaptığı çalışmada erkeklerin güvenli bağlanma stiline ilişkin puanlarının kızlardan daha yüksek olduğunu, diğer stillerde ise anlamlı bir farklılık olmadığını bulgulamıştır. Damarlı (2006) ve Erözkan (2004) ise erkeklerin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının kızların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu diğer stiller açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Işınsohalat (2009) ise korkulu bağlanma stilinde kadınların daha yüksek puan ortalamasına sahip olduklarını diğer stiller açısından anlamlı bir fark olmadığını bulgulamıştır. Yıldız (2008) de benzer bir şekilde kızların korkulu bağlanma stili puanlarının erkeklerden daha yüksek, erkeklerin ise güvenli bağlanma puanlarının daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır. Keler (2008) ise kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığını, güvenli ve saplantılı bağlanma stilinde erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan ortalaması olduğunu bulgulamıştır. Cebeci (2009) tarafından yapılan çalışmada ise, erkeklerin kızlara göre daha güvenli bağlandıkları görülmüştür. Taşkaya (2019) ise, kurum bakımında olan kız ve erkek ergenlerin bağlanma stillerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı, kız ergenlerin Kaygılı-Kararsız bağlanma puan ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçlarının aksine bir sonuca ulaşan Haliloğlu (2008) ise, kızların erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma stiline sahip olduklarını bulgulamıştır. Tüm bunlardan farklı olarak Atabay (2019) yürüttüğü çalışmada, bağlanma stillerinin cinsiyet açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak bakıldığında kızların olumsuz bağlanma konusunda erkeklerden daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir. Bu durumun kültürle ilişkili olduğu söylenebilir. Türk kültüründe kız çocuklarına erkeklere göre daha korumacı davranılmakta ve erkekler kadar rahat sosyalleşme imkânı tanınmamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun ergenlerden oluştuğu düşünüldüğünde bu korumacı yaklaşımın üzerlerinde etkili olacağı söylenebilir. Bu korumacı yaklaşım kız çocuklarını dış tehlikelerden koruma amacıyla yapıyor olsa da tüm bu tehlike söylemlerinin kız çocuklarının çevreye karşı güven

konusunda problem yaşamalarına yol açabilmektedir. Bu durum, yakın ilişkiler konusunda daha tutuk ve savunmacı yaklaşımlarına ve güvensiz bir bağlanma örüntüsü geliştirmelerine yol açabilmektedir.

Araştırmanın bir değişkeni olan okul türü açısından ergenlerin bağlanma stilleri farklılaşmaktadır. Hem kayıtsız bağlanma hem saplantılı bağlanma stillerinde fen lisesi öğrencilerinin puanlarının meslek lisesi öğrencilerin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fen lisesi öğrencilerinin akademik açıdan daha hırslı olmaları, sosyalleşmeye daha az zaman ayırdıkları ve sosyal ilişkiler konusunda sınırlılıklara sahip oldukları ve yalnızlık konusunda sorun yaşadıkları çeşitli araştırmalarda ifade edilmektedir (İşçioğlu, 2020; Yabancı, 2019). Bu durum, güvenli bağlanma konusunda sorun yaşamalarını açıklayan bir faktör olarak kabul edilebilir. Meslek lisesi öğrencilerinin akademik beklentilerinin daha düşük olması, bu konuda üzerlerinde daha az baskı hissetmeleri ve uygulamaya yönelik derslerin sosyalleşmelerini de olumlu etkileyeceği düşünüldüğünde aralarındaki bu fark anlaşılır hale gelmektedir. Bu durumun ebeveyn yaklaşımları ile de ilgili olacağı söylenebilir. Fen lisesi öğrencilerinin ailelerinin sosyalleşme konusunda çocuklarını sınırlandıracağı ve daha fazla ders başında zaman geçirmeye teşvik edeceği, bu yaklaşımın ve sosyallikten uzak olmanın da bu sonuç üzerinde etkili olacağı söylenebilir. Literatüre bakıldığında bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir (Göktepe, 2015; Onur, 2006).

Ergenlerin bağlanma stilleri anne ve babanın eğitim durumuna göre incelenmiş ve farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Annesi üniversite mezunu olan ergenlerin kayıtsız bağlanma puanları annesi ilkököl mezunu olan ergenlerden daha yüksek olduğu, babası ilkököl mezun olan ergenlerin güvenli bağlanma boyutundan aldıkları puanların babası lise mezunu olanlardan daha yüksek olduğu, babası lise mezunu olanların ise kayıtsız bağlanma boyutundan aldıkları puanın daha yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu annelerin iş hayatında daha aktif olması, dışarıda daha fazla zaman geçirmeleri ve kalan zamanda ev ile ilgili sorumlulukları nedeniyle çocukları ile paylaştıkları nitelikli zamanın daha az olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Çalışan annelerin çocukları genellikle aile büyükleri veya bakıcılar ile büyümekte ve bağlanma figürü çocuğun hayatında değişkenlik gösterebilmektedir. Literatüre bakıldığında anne babanın eğitim durumuna göre bağlanma stillerinin farklılaştığı sonucuna ulaşan araştırma sonuçları olduğu gibi (Cebeci, 2009; Onur, 2006; Saymaz, 2003; Sumbas & Sezer, 2017) eğitim durumu açısından bir fark olmadığı bulgusuna ulaşan araştırma sonuçları olduğu da görülmektedir (Bekir, Arbaş & Aydın, 2018; Göktepe, 2015).

Sonuç olarak araştırma bulgularına göre ergenlerin bağlanma stilleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Saplantılı bağlanma stili ile internet bağımlılığı arasında doğrusal ve anlamlı bir ilişki vardır. Ergenlerin bağlanma stilleri cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kadınların kayıtsız bağlanma stili puan ortalamaları erkeklerden daha yüksek olarak bulunmuştur. Anne – baba eğitim düzeyi açısından da anlamlı sonuçlar olduğu görülmektedir. Babası ilkököl mezunu olanlarla lise mezunu olan ergenlerin hem güvenli hem de kayıtsız bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu, anne eğitim düzeyi ilkököl ve üniversite mezunu olan ergenlerin kayıtsız bağlanma düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu bulgulanmıştır. Çıkan fark eğitim düzeyi yüksek olan anne babaların lehinedir. Ayrıca okul türü açısından da ergenlerin bağlanma stilleri farklılaşmaktadır. Meslek lisesi ve Fen lisesi öğrencilerinin hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Fen lisesi öğrencilerinin puanları her iki bağlanma stilinde de meslek lisesi öğrencilerinden daha yüksektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Çalışmalar için Öneriler

Bu araştırma Trabzon merkezdeki lise öğrencileri ile sınırlıdır. Daha geniş ölçekli çalışmalarda farklı yaş gruplarında, bağlanma stilleri ve internet bağımlılığını yordayıcı değişkenlerin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılması, internet bağımlılığı ile ilgili nitel araştırma yaklaşımıyla yapılacak çalışmalarla konuya farklı bir boyut kazandırılarak derinlemesine incelemeler yapılması yararlı olacaktır. Bu araştırmada bağlanma stillerinin cinsiyet, okul türü, anne baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından

farklılaşıp farklılaşmadığı üzerinde durulmuştur. Gelecekte yapılması planlanan araştırmalarda farklı demografik değişkenlerin (akademik not ortalaması, kardeş sayısı, ekonomik durum vb.) üzerinde durulması konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar makale üzerinde eşit hakka sahiptirler ve herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D. S. (1991). *Attachments and other affectional bonds across the life cycle*. In C. M. Parkes, J. Stevenson-Hinde & P. Marris (eds.). Routledge.
- Allen, J. P. & Land, D. (1999). *Attachment in adolescence. Handbook of attachment theory*. Research and Clinical Applications. Guilford Press.
- Atabay, E. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Mizah ve İletişim Becerilerininin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.
- Bar-Haim, Y., Dan, O., Eshel, Y. & Sagi-Schwartz, A. (2007). Predicting Children's Anxiety From Early Attachment Relationships. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 1061-1068.
- Bartholomew, K. & Shaver, P. R., (1998). "Measures of Attachment: Do they converge? (Ed.) J.A. Simpson", W.S. Rholes Attachment theory and close relationships, Guilford Press, 25-45.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991) Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-24.
- Bekir, H., Arbaş, G. & Aydın, R. (2018). Sosyal Dezavantajlı Bölgedeki Ortaokul Öğrencilerinin Anneye Bağlanma ve Sosyal Destek Algısı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Dergisi*, 33, 79-90. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.1885>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1, Attachment*. Basic Books.
- Bowlby J. (2012). *Başlanma* (Çev.T. V. Soylu). Pinhan Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Şekercioğlu, G. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (19. Basım). Pegem Akademi.
- Cebeci-Turan, S.C. (2009). *Tam Aileye ve Tek Ebeveyn Sahip Ailelerden Gelen 7-12 Yaşları Arasındaki Çocukların Başlanma Stilleri ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.
- Chou C, Condron, L. & Belland, J C (2005) A Review of the Research on İnternet Addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- Cao F, Su L, Liu T. & Gao, X (2007). The Relationship Between İmpulsivity and İnternet Addiction in a Sample of Chinese Adolescents. *European Psychiatry*, 22, 466-471.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Damarlı Ö. (2006). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Başlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı.
- Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model for Pathological İnternet Use (PIU). *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195
- Doğan, A. (2013). *İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı.
- Donohue, B., Urgelles, J. & Fayeghi, J. (2013). *Adolescent substance abuse*. Springer.
- Erikson, EH (1993). *Childhood and society*. Norton. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(199507\)32:3<243::AID-PITS2310320315>3.0.CO;2-4](https://doi.org/10.1002/1520-6807(199507)32:3<243::AID-PITS2310320315>3.0.CO;2-4)

- Erözkan, A. (2004). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4),155-175.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. & Hyun, H.H. (2015). *How to design and evaluate research in education* (9th edition). McGraw Hill Education.
- Göktepe, G. (2015). *Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri, Kendilik Algısı ve Kişiler Arası İlişkilerin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Models of the Self and Other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 430-445.
- Griffiths, M. (2005). A ‘Components’ Model of Addiction Within a Biopsychosocial Framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191–197. <http://dx.doi.org/10.1080/14659890500114359>
- Haliloglu, S. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri, Bağlanma Biçimleri ve İşlevsel Olmayan Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Malatya İli Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Hamarta, E. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Işmsu-Halat, M. (2009). *Yatırım Kuramı Bağlamında Evli Çiftlerde Uyum, Nedensel ve Sorumluluk Yüklemeleri ile Yalnızlık Arasındaki Bağlantılar* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- İşçioglu, E. (2020). *Lise Öğrencilerinin Cinsiyet, Okul türü ve Bilişsel Esneklik Düzeylerine Göre Sosyal Becerilerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 33-46.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Keler, H. (2008). *Liseli Ergenlerin Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Ko C. H., Yen J. Y., Chen S. H., Yang M. J., Lin H. C. & Yen C. F. (2009). Proposed Diagnostic Criteria and the Screening and Diagnosing Tool of Internet Addiction in College Students. *Comprehensive Psychiatry*, 50, 378–384. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2007.05.019>
- Kulaksızoğlu, A. (2013). *Ergenlik psikolojisi* (4. Basım). Remzi.
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. & Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe Uyarlaması: Üniversite Öğrencileri ve Ergenlerde Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17, 69-76. <http://dx.doi.org/10.5455/apd.190501>
- Lei, L., & Wu, Y. (2007). Adolescents’ Paternal Attachment and Internet Use. *Cyberpsychology&Behavior*, 10,633–639.
- Milani, L., Osualdella, D. & Blasio, P. D. (2009). Quality of Interpersonal Relationships and Problematic Internet Use in Adolescence. *CyberPsychology&Behavior*, 12(6), 681-684. <https://doi.org/10.1089/cpb.2009.0071>
- Morsünbül, Ü. (2014). İnternet Bağımlılığının Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri, Yalnızlık ve Yaşam Doyumu ile İlişkisi. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 357–372. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2727>
- Muuss, R. (1990). *Adolescent behavior and society*. Forthedition. In: McGraw-Hill Publishing Company.
- Odacı, H. & Kalkan, M. (2010). Problematic Internet Use, Loneliness and Dating Anxiety Among Young Adult University Students. *Computers & Education* 55(3):1091-1097. Doi: 10.1016/j.compedu.2010.05.006
- Onur, N. (2006). *Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
- Parman, T. (2008). *Ergenlik ya da merhaba hüzün* (3. Baskı). Bağlam.

- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and Psychometric Properties of a Short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212–1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
- Sağlık Bakanlığı (2018). *Dijital Oyun Bağımlılığı Çalıştırılı Sonuç Raporu*. <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/usxdh.pdf>
- Savci, M., & Aysan, F. (2017). Relationship Between İmpulsivity, Social Media Usage and Loneliness. *Educational Process: International Journal*, 5(2), 106–115. <http://dx.doi.org/10.12973/edupij.2016.52.2>
- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Sheldon, K. M., Abad, N., & Hirsch, C. (2011). A Two-Processview of Facebook use and Relatedness Need-Satisfaction: Disconnection Drives use, and Connection Rewards it. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100,766–775.
- Shin, S. E., Kim, N. S., & Jang, E. Y. (2011). Comparison of Problematic İnternet and Alcohol use and Attachment Styles Among İndustrial Workers in Korea. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 665–672. <http://dx.doi.org/10.1089/cyber.2010.0470>
- Sumbas, E. & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul Öğrencilerinde Anne Babaya Bağlanmanın İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18 (1): 288-310.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999) Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemleri Üzerinde Psikometrik Değerlendirilmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Tokunaga, R. S. & Rains, S. A. (2010). An Evaluation of two Characterizations of the Relationships Between Problematic İnternet Use Time Spentusing the İnternet and Psychosocial Problems. *Human Communication Research*, 36(4), 512-545.
- Tangney, J. P., Baumeister, R. F. & Boone, A. L. (2004). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, and İnterpersonal Success. *Journal of Personality*, 72, 271–322.
- Taşkaya, R. (2019). *Ergenlerin Bağlanma Stilleri Sorumluluk Duygu ve Davranışı ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı.
- Vertue, F. M. (2003). From Adaptive Emotion to Dysfunction: An Attachment Perspective on Social Anxiety dDisorder. *Personality and socail Psychology Review*, 7(2),170-191.
- Yabancı, C. (2019). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Narsisizm ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Yavuzer, H. (2011). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Yıldız, C. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Young, K. S. (1998). İnternet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychol&Behavior*, 1, 237-244.